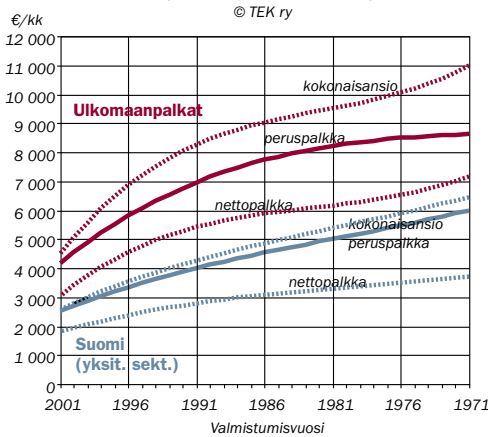

Kuva 1. TEKin jäsenten palkat ulkomailla ja Suomessa

Ulkomaanpalkka-
tutkimus 2002
julkaistiin Tekni-
kan Akateemiset
-lehdessä 6/2002.

Artikkeli on luetta-
vissa pdf-tiedosto-
na netissä
www.tek.fi
> tietoa
> TEK-tekniikan akatee-
miset-lehti
>>> Edellinen numero

Teksti ja kuva: Anitta Valtonen

Tusen tack, Frej – välkommen Lars!

►hyötytietoa hyvin moniin työelämän pulmatilanteisiin. Ja siinä, missä julkaistu tieto loppuu, kannattaa vielä kääntyä TEKin asiamiesten puoleen.

K: Miksi matka-ajasta ei makseta palkkaa, kun aika ylittää normaalin työajan?

V: Siksi, että me ylempät toimihenkilöt emme ole olleet valmiita riittävän radikaaleihin otteisiin etujemme ajamiseksi. Matkatuntien korvaamiseen ei ole lakiin perustuvaa velvollisuutta, sillä työaikalaki toteaa nimenomaan, että matka-aika ei ole työaikaa. Muille henkilöstöryhmille maksettavat matka-ajan korvaukset perustuvat työehtosopimuksiin. Meidänkin – siis YTN:n – työehtosopimukset tunnustavat matka-ajan korvausmahdollisuuden ja suorastaan -tarpeen, mutta olemme joutuneet liittotason neuvotteluissa antamaan periksi ja jättämään matka-ajan palkan paikallisesti sovittavaksi asiaksi. En usko, että asia tulee lähiaikoina liittotason sopimuksilla sitovasti kuntoon ilman uskottavaa työtaisteluvaihtoehtoa. Paikallisesti matka-ajan korvaamisesta on onnistuttu sopimaan yhä lisääntyvässä määrin, ja etujaan ajaakseen kaikkien ylempien toimihenkilöiden kannattaisi järjestäytyä yrityskohtaisiin YTN-yhdistyksiin, jotka voivat edustaa ylempiä toimihenkilöitä paikallisessa sopimisessa. Myös luottamusmiehis (yhteishenkilö, luottamusvaltuutettu) voi tehdä paikallisen kollektiivisopimuksen. Yritysyhdistyksiä on jo lähes sata ja ne kattavat kaikki merkittävät tekkiläisten

työnantajayritykset. TEKin ja muiden YTN-liittojen asiamiehiltä saa tukea paikallisissa neuvottelutilanteissa.

K: Milloin saadaan ylityökorvaukset lakisääteiksi kaikille?

V: Työaikalaki määrää maksamaan ylityöstä kaikille muille paitsi yrityksen tai yhteisön ylimmälle johdolle. Joka muuta väittää, valehtelee tai on muuten tietämätön. Pulmana ei siis ole laki, vaan sen toimeenpano. Työaikalain rikkominen on varsin heikosti sanktioitu, ja sitä rikotaan paljon myös perinteen voimasta. TEK ja YTN tekevät jatkuvasti työtä sen eteen, että ylempien toimihenkilöiden työmäärät kohtuullistuisivat ja ylityökorvauksia maksettaisiin enemmän.

Ylempien toimihenkilöiden työmarkkinatutkimuksissa ilmoittama keskimääräinen vuosityöaika lyhenikin noin 100 tunnilla välillä 1997–2001. Teemme kuitenkin keskimäärin edelleen noin viisi viikkotyötuntia yli työehtosopimuksen mukaisen työajan. Työmarkkinatutkimuksen mukaan noin 15 % jäsenistä saa ainakin suunnilleen työaikalain mukaisen korvauksen ylityöstään, mutta 40 % ei saa edelleenkään mitään. Nämäkin luvut kehittyvät myönteiseen suuntaan, mutta tuskastuttavan hitaasti. Ylityökorvausten edistämiseen pätee saman tyyppinen tilanne kuin matka-aikoihinkin. Laki ja useimmat työehtosopimuksetkin ovat kunnossa, mutta niiden läpivieminen edellyttäisi toimivaa yritys-kohtaista edunvalvontaa. □

■ Elettiin vuotta 1970, kun valtiotieteiden maisteri, 30-vuotias Frej Gustafsson pestattiin TF:Fin järjestösihteeriksi. Takana oli neljä vuotta RKP:n järjestösihteerin töitä. Kului vain vuosi, kun toiminnanjohtaja Björn-Olof Backman luopui tehtävästään ja Frej nimettiin toiminnanjohtajaksi. Ja nyt, 33 vuotta myöhemmin kipparin tehtävät ovat siirtyneet diplomi-insinööri Lars Engströmille.

D iversearbetare, Frej Gustafsson luonnehtii toimintakuvaansa: Niinpä. Pienessä järjestössä toiminnanjohtaja sai alusta asti venyä moneksi: vuoroin hän oli ravintolaosakeyhtiö Orfeuksen johtaja, väliin sijoituspäällikkö. Uusia jäseniäkin piti hankkia, ja järjestää kiinnostavia tapahtumia.

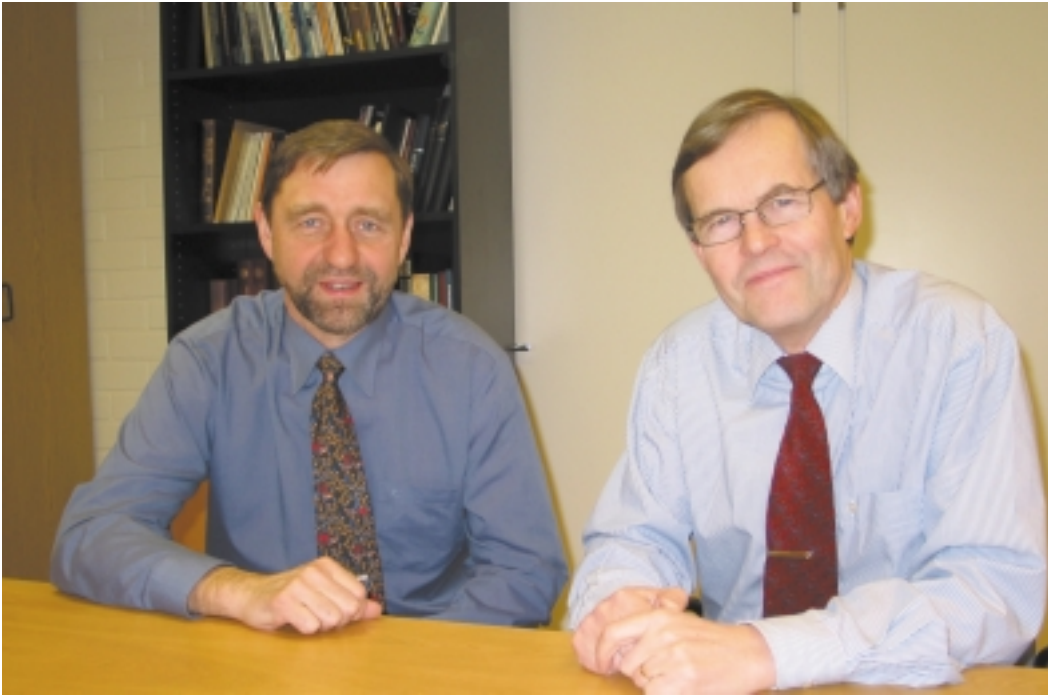
Aluksi elettiin niin sanottua Yrjönkadun aikaa, jonka kaikki pidempään mukana olleet hyvin muistavat. Frejille käy, kuten useimmille tuon ajan kokeneille: ääneen tulee ensin haakea lämpö ja sitten palaa realismi. – Se oli jollain tavalla ihanampaa aikaa.

Kaikki tunsivat toisensa. Silti ainoa oikea päätös oli tulla yhdessä Suomen Teknillisen Seuran, STS:n, kanssa Pasilaan.

Frej Gustafsson palauttaa mieleen työuransa painopisteet. – Ympäristöasiat olivat meille tärkeitä jo 80-luvulla, kuten STS:llekin. Myös tekniikka ja yhteiskunta-tema on ollut jatkuvasti esillä toiminnassamme. 70-luvulla alkoi kiinnostus myös etiikkakysymyksiä kohtaan.

– Erittäin tärkeää oli, kun onnistuimme saamaan työmarkkinakanavan Korkeakouluinsinööriin ja Arkkitehtien Keskusliitto KALin kautta ja se, että siihen saattoi liittyä vapaaehtoispuhjalta.

Ruotsinkielisten insinöörijärjes-

Lars Engström ja Frej Gustafsson korostavat ruotsin kielen vahvaa merkitystä TFIFille. – Kieli luo identiteettiä.

töjen, TFIFin ja DIFFin (Driftingenjörsförbundet i Finland), identiteettiä on vahvistanut myös se, että ne yhdessä ruotsinkielisen ekonomijärjestö Niordin kanssa ovat voineet ylläpitää Forum för ekonomi och teknik -lehteä.

Konstsamfundet omistaa lehdestä 70 prosenttia, TFIF, DIFF ja Niord loput.

– Lehden merkitys on historiallinen jo siksi, että ensimmäinen ruotsinkielinen tekniikan alan lehti, Tekniska Föreningens i Finland Förhandlingar, alkoi ilmestyä 31.3.1880. Perinteitä siis on.

Suuri voimanponnistus TFIFille oli ”Tekniikan som kulturfaktor” -teoksen aikaansaaminen vuonna 2000. – Se tuotettiin pelkin insinöörivoimin, mikä oli meille iso juttu. Mielestäni se ei saanut sitä julkisuutta, jonka se olisi ansainnut, Frej pahoittelee.

Kirkkaana Frejn mielessä on myös vuonna 1980 pidetty sata-vuotisjuhla. – Se oli iso tapahtuma, toimintamme manifestaatio, jossa jäsenkunta oli aktiivisesti mukana.

Tuolloin luodattiin tulevaisuuteen. – Arvioimme, että TFIFin jäsenmäärä olisi vuonna 2000 noin 1500 varsinaista jäsentä. Sil-

loin ei voitu kuvitella, miten nopeasti tekniikan ala kasvaisi. Nyt jäseniä on 2900.

Frejn mielestä itsenäisyys on TFIFille elintärkeää. – Se ei aina ole ollut itsestään selvää. Kyseessä on tärkeä tunneasia. Itsenäisyys heijastuu toimintaan.

Lars astui ruoriin

TFIFin uudeksi toiminnanjohtajaksi on valittu järjestön pitkäaikainen jäsen Lars Engström. Hän on ollut mukana TFIFissä opiskeluaajoista lähtien, ja toiminut pitkään myös luottamustehtävissä, mm. varapuheenjohtajana.

Hänellä on vankka työkokemus ulkomaankaupasta. Hän on asunut kahdeksan vuotta ulkomailla eri jaksoissa, ja Suomessa asuaankin hän matkusti tiiviisti kymmenen vuotta lähinnä Puolaan, Tšekkoslovakiaan ja muualle Itä- ja Keski-Eurooppaan.

Hän toimi jonkin aikaa yhdessä Frejn kanssa, joten hänellä oli hyvä tilaisuus perehtyä toiminnanjohtajan tehtävään. – Kiirettä on pitänyt. Paljon on kokouksia iltaisin, hän naurahtaa.

Heti alkajaisiksi hän pääsi seuraamaan Yrjönkadun toimitalon peruskorjauksen loppuvaihetta,

joka on nyt ohi. – TFIFin toiminta on hyvin vireää ja erilaista ohjelmaa on tarjolla paljon. Paikallistoimintaa järjestetään Helsingissä, Turussa, Tampereella ja Vaasassa. Kunpa vain löytäisimme toimintamuotoja, joista kaikki jäsenet hyötyisivät, hän toivoo.

90-luvun alun laman aikana Lars kuului niihin, jotka sanottiin irti työpaikastaan. Toimettomaksi hän ei jäänyt. – Perustimme Techteam-nimisen yhteenliittymän. Valmistimme työttömille Nya vägar -kursseja koulutuksen, jonka itse kävimme ensin läpi. Silloin työvoimakoulutus oli uutta, varsinkin ruotsinkielisellä puolella. Kurseille oli otollinen maaperä. Techteam järjesti noin kymmenen erilaista kurssia esimerkiksi laatuajattelusta ja ympäristöasioista. Suurin osa kurssilaisista on sittemmin työllistynyt.

– Oleellista oli se, että toiminta lähti ihmisistä itsestään. Se oli inspiroivaa. Myöhemmin toiminnan luonne muuttui ja Techteamin merkitys pieneni. Nyt maan taloustilanne on sellainen, että on aktiivisia mieltä, olisiko taas vastaavien aloitteiden aika.

Lars Engström on aina ollut tyytyväinen TFIFin toimintaan. – Minulla ei ole mitään kriittistä sanottavaa. Yhteys toimistoon on pelannut hyvin. Tärkeää jäsenten kannalta on se, että toimisto on proaktiivinen ja antaa jäsenille

näkyvää lisäarvoa.

Tätä lisäarvoa ruotsinkielisille insinööreille antaa myös vastikään valittu uusi tiedottaja, valtiotieteiden maisteri Tua Grönfors (27). Hänet nimitettiin TFIFin ja DIFFin yhteiseksi tiedotussihteeriksi tämän vuoden alusta. Hän siirtyi tehtävään Espoon kaupungin sosiaali- ja terveystoimesta, jossa hän työskenteli mediasuunnittelijana.

Erilaisten paperien määrä on yllätti Larsin hänen astuessaan palvelukseen keskellä TFIFin ja DIFFin muuttoa yhteisiin tiloihin. – Olen yrittänyt välttää kauheita paperipinoja pöydällä. Minulla on lievä byrokratian pelko. Mutta hyvin kaikki on kuitenkin lähtenyt käyntiin. On kiva toimia, kun TFIFin ja DIFFin toimistot ovat yhdessä.

Frejn tavoin Lars korostaa, että kieli on vahva side, joka luo identiteettiä.

Järjestöjen yhdistyminen suomenkielisiin isoveljiinsä ei siis ole todennäköistä. Tiiviiseen yhteistyöhön perustuva nykytilanne on hyvä, Engström toteaa.

Reipas nuori mies

Luulisi, että eläkkeelle siirtyvä ihminen voisi hyvillä mielin katsoa pitkää työsaaransa. Mutta Frej Gustafsson vähän pudistelee päätään. – En ole koskaan täysin tyytyväinen. Tuntuu, että kaikki on jäänyt puolitiehen. Toivon, että järjestämissämme tilaisuuksissa sali olisi aina täynnä. Joskus harmittaa, kun niin ei olekaan.

– Silti olen viihtynyt erittäin hyvin, vaikka aluksi ajattelin, ettei tule mitään, koska olen valtiotieteilijä enkä insinööri. Minut otettiin alusta asti hyvin vastaan, ja olen samastunut hyvin tähän joukkoon.

Helmikuussa Frejn ajatukset alkoivat kääntyä jo uuteen vaiheeseen. – Meillä on kesäpaikka, jossa tulee vietettyä aikaa. Nyt on aikaa myös lukemiseen. Ruuanlaitokin on kivaa. Aion myös käydä internetissä katsomassa, miten TFIF toimii. Hienoa että saimme aikaan omat kotisivut.

Mutta tunteeoko Frej itsensä eläkeläiseksi? – Eläkeläiseksi? No en. Minä olen reipas nuori mies, hän nauraa. □